

Ján Lenčo publikoval v časopise Dotyky 1989 kritiku na poviedku Rastislava Doboša a Mareka Bistáka a. h. „História ďalšieho začiatku“.

(Marek Bisták – spolužiak Rastša Doboša z elektrotechnickej fakulty, spolupracovali spolu na scenári rozhlasovej hry, ktorej nezmazateľným kultúrnym vkladom bolo, že neuzrela svetlo sveta. Spolupracovali aj na niekoľkých krátkominutážnych rozhlasových poviedkach, ktoré vyhrali niekoľko ročníkov amatérskej rozhlasovej súťaže, ktorej názov si už žiaľ nikto nepamätá. Keďže Marek Bisták nie je Novodubničan, ale Banskobystričan, píšeme pri jeho mene a.h. - ako hosť novodubnickej Bapašaby.)

Pri čítaní mnohých príbehov sci-fi mám pocit, že autor si z čitateľa robí žarty, a čo je ešte neodpušiteľnejšie, že to urobil celkom nevedome. Len málokedy sa stretne s tým, že autor si chce zámerne utiahnuť aj sám zo seba, a preto si paradoxne nerobí žarty z čitateľa. A to je prípad autorskej dvojice Mareka Bistáka a Rastislava Doboša. Aj keď má kozmetické kazy a všeličo jej možno vyčítať, predsa ma zaujala a mnohým mi je sympatická. Autori akoby programovo rezignovali na všetky osvedčené a otrepané finty a finesy tohto azda najspofanovanejšieho žánru súčasnej literatúry, na fabulačné a kompozičné stereotypy, ba dokonca aj na napätie. Pôvab a pôsobivosť poviedky tkvie práve v strohosti celkovej stavby i jazyka ich výpovede: sme až na hranici akejsi objektivistickej „surovosti“. Ani trochu necítíme, že autori chcú svoju materiú dajako formovať, že píšú poviedku. Od začiatku až do konca dôsledne vládne koncepcia maximálnej vecnej a neosobnej správy, čo má iste hlbšiu príčinu než úsilie zdôrazniť, že príbeh sa síce odohráva vo svete ľudí, v tomto svete však nič ľudské nejestvuje.

V poviedke sa až s kronikársky pôsobivou strohosťou opisuje príbeh boja na život a na smrť medzi „umelcami“ a „technikmi“. V tomto boji napokon obe skupiny prehrávajú, prehráva človek ako taký. Téma ani problém v žánri sci-fi nie sú nové a originálne a už neraz boli aj pôsobivejšie stvárnené: rozhodujúce a dôležité je však to, že ešte neboli stvárnené „práve takto“.

Dotyky 1989

Napísal

Sobota, 19 December 2009 20:25 - Posledná úprava Utorok, 19 Január 2010 10:27

V prózách sci-fi je výsledný dojem často rozpačitý a ich zámer nejasný, akoby ho autor zašifroval tak dôkladne (a nešikovne), že „zablúdil“ v labyrinte slov a motívov a nemožno ho nájsť. Vinníkom však nie je vždy autor, zavše sa stane aj to, že nie je schopný nájsť ho ani čitateľ. Priznám sa, že poviedku som si prečítal viackrát a napokon som kľúč k jej zmyslu našiel v slovách: „... technici prišli na čosi, čo o všetkom rozhodlo“.

A čo mi je ešte sympatickejšie na tejto poviedke: akoby presahovala svoj vlastný žáner a menila sa na jeho paródiu. A akoby aj táto paródia prekročila svoju hranicu a stala sa alegóriou či podobenstvom: pojmy „technici“ a „umelci“ sa dajú vnímať aj ako symboly. A tak prideme na to, že poviedka má viacero vrstiev a možno ju vnímať z rozličných uhlov pohľadu. Ale nielen to. Ak sa nebudeme pridržiavať žánrového vymedzenia výlučne podľa rozsahu, možno túto prácu vôbec pokladať za poviedku? Keby sa všeobecne pomenované postavy rozvinuli do postáv s vnútorným individualizovaným životom a strohý záznam by sa nahradil pôsobivou mozaikou detailov, nevznikol by román zodpovedajúci všetkým žánrovým kritériám? Ak mám byť úprimný, neviem. Ale cítim, že je to plus poviedky ...

Ján Lenčo